

Тамара ПОПОВИЧ

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Сергій ДОБАЛЮК

здобувач освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування» ЗУНУ.

МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Система місцевого самоврядування виступає основою демократичного устрою в Україні, забезпечуючи автономність територіальних громад у розв'язанні питань місцевого значення. Ефективність її функціонування залежить від узгодженості правових, організаційних, кадрових, фінансових та комунікативних компонентів управління.

Під ефективністю функціонування органу місцевого самоврядування варто розуміти здатність цього органу якісно, своєчасно та результативно виконувати свої функції, задовольняючи потреби громади, забезпечуючи сталий розвиток території та підвищення якості життя її мешканців. Іншими словами, ефективність означає: досягнення цілей управління при раціональному використанні наявних ресурсів; відповідність результатів очікуванням громади; гнучкість та здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі (в тому числі — в умовах кризи або війни). Основними факторами, від яких залежить ефективність функціонування ОМС є: прозорість та підзвітність діяльності ОМС жителям громади; належне фінансування його діяльності; професійність управлінського персоналу; активна участь громадськості у прийнятті рішень.

Оцінка ефективності функціонування ОМС здійснюється за низкою критеріїв, до яких можна віднести [1-2]:

1.Результативність діяльності. Вимірюється індикаторами: ступінню реалізації стратегічних планів і програм розвитку, кількістю реалізованих інфраструктурних проектів; динамікою

поліпшення соціально-економічних показників (рівня зайнятості, доходів, інвестицій).

2. Якість надання адміністративних послуг. Вимірюється індикаторами : доступності, швидкості та зручності отримання послуг, рівнем цифровізації послуг (наявність ЦНАПу, електронних сервісів), рівнем задоволеності громадян обслуговуванням (за даними опитувань або зворотного зв'язку).

3. Фінансова ефективність. Вимірюється індикаторами: динаміки зростання власних надходжень до бюджету громади, раціонального використання бюджетних коштів (відсутності перевитрат, прозорості фінансових витрат), рівня дотаційності (самозабезпеченості громади).

4. Соціальна ефективність. Вимірюється параметрами: рівня участі громадян у прийнятті рішень (громадські слухання, бюджети участі), соціальної захищеності вразливих категорій населення, стану інклюзії та сформованості безбар'єрного простору, рівня довіри громади до влади.

5. Організаційна спроможність. Вимірюється індикаторами: рівня кваліфікації управлінських кадрів, оновлення організаційної структури відповідно до потреб громади, наявності системи внутрішнього контролю та моніторингу результативності прийнятих рішень.

6. Інноваційність і гнучкість. Вимірюється індикаторами рівня впровадженості сучасних управлінських практик (електронне врядування, відкритих даних), здатності швидко реагувати на виклики (війна, пандемія, економічна, демографічна, енергетична криза тощо).

Аналіз ефективності системи місцевого самоврядування нами досліджувався на прикладі Козівської селищної ради (СР), яка **була** утворена в процесі децентралізації у 2020 році. До її складу входять понад 30 населених пунктів, із загальною чисельністю населення близько 22 тисяч осіб. Громада має аграрний профіль економіки, що формує відповідну специфіку місцевого управління. Механізм місцевого самоврядування в ТГ включає [3]:

- нормативно-правову базу, сформовану на основі чинного законодавства України;
- органи управління, зокрема селищну раду, виконавчий комітет, старостинські округи;
- кадровий потенціал, який потребує підвищення кваліфікації та професійного розвитку;
- фінансову базу, яка представлена місцевим бюджетом, що має обмежені, але стабільні надходження (ПДФО, акциз, земельний податок тощо);
- механізми громадської участі, зокрема запроваджено громадські слухання, прийом громадян, електронні звернення.

На сьогодні проблемними аспектами у діючому механізмі функціональної діяльності Козівської СР є: недостатній рівень фінансової автономії; низька активність населення у процесах прийняття рішень; потреба в більш активній цифровізації управлінських процесів; наявності кадрового дефіциту службовців, особливо в малих населених пунктах громади, необхідність посилення безпекової складової захисту.

З метою підвищення ефективності функціонування Козівської СР в умовах сучасних викликів та воєнної агресії необхідно:

посилити міжмуніципальне співробітництво на засадах партнерства в т.ч. в питаннях зміцнення системи безпеки жителів громади;

зміцнювати систему безпеки для жителів громади шляхом забезпечення укриттів, інформування населення про алгоритми дій у разі повітряної тривоги або загроз, підтримки тероборони та волонтерських ініціатив;

виробляти дієві заходи з інтеграції ВПО у соціально-економічне життя громади;

забезпечувати психологічну підтримку жителів громади шляхом залучення фахівців (психологів, соціальних працівників) для роботи з постраждалими, дітьми та родинами військовослужбовців, підтримка ініціатив, що сприяють зниженню тривожності та підвищенню згуртованості населення;

підвищувати довіру до влади через відкритість у прийнятті рішень, регулярну звітність перед громадою, розширення участі та активне залучення населення до вирішення проблем через громадські ініціативи, збори, електронні звернення тощо;

більш активно впроваджувати цифрові інструменти управління (електронні сервіси, документообіг, платформи для участі громадян).

Ефективність Козівської СР в умовах воєнної агресії залежить від здатності адаптуватися до кризових викликів, швидко ухвалювати рішення, підтримувати зв'язок із мешканцями, забезпечувати безпеку і зберігати функціонування базових послуг. Ключовим є поєднання стратегічного бачення, оперативного управління і тісної взаємодії з громадськістю

Загалом, Козівська селищна рада, на наше переконання, є прикладом формування нової моделі місцевого самоврядування в умовах децентралізації. Оптимізація механізмів управління, активне залучення громадян та розвиток інституційної спроможності дозволять громаді досягти сталого розвитку та підвищити якість життя мешканців.

Список використаних джерел:

1. Носань Н.С. Оцінка ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/372/359/>

2. Козьмініх А. В. Особливості та ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. URL: <https://hdl.handle.net/11300/26070>

3. Козівська селищна рада – офіційний сайт: <https://kozovara.gov.ua/>